

Konu: Ruhsal İnsan

Yazı: 04

Bilge Şair Yunus Emre

Doç. Dr. Haluk Berkmen

Yunus Emre'nin doğum tarihi kesin olmasa da 1238 yılında doğduğuna dair bilgiler vardır. Mevlâna ile çağdaş olan Yunus Taptuk Emre adlı bir Bektâşi mürşidin yanında yetişmiştir. Duru bir Türkçe ile insan sevgisini ve Allah aşkını şiirlerinde dile getiren Yunus Emre Anadolu'nun yetiştirdiği nadir bilgelere dendir.

Yunus, genelde insanların **Nefs-i Emmare'nin** etkisi altında kaldıklarını şu şiirinde çok güzel ifade etmiştir.

***Ey dünya benimdir diyen
Dünya senin değildir hey
Benim deme, dersin yalan
Dünya senin değildir hey***

***Doğdun ölürsün anadan
Olmaz dediğin, da neden?
Aklı gitmiş hayvan adem
Dünya senin değildir hey***

***Sana olacağını derim
Yedir içir eldeki varın
Tut ki bugün, tut ki yarın
Dünya senin değildir hey***

**Yüce saraylar düzeyen
İçini mamur bezeyen
Haktan artığın gözeten
Dünya senin değildir hey**

**Yunus Emrem eydür sözü
Muradına erdi özü
Kördür münkirlerin gözü
Dünya senin değildir hey**

İnsan sevgisini ve dost arayışını Yunus da şu şekilde ifade ediyor:

**Benim bunda kararım yok
Ben burdan gitmeye geldim
Bezîrgânım, metaim çok
Alana satmaya geldim.**

**Ben gelmedim dava için,
Benim işim sevi için
Gönüller dost evi için
Gönüller yapmaya geldim.**

**Dost esriği bir deliyim
Âşıklar bilir ben neyim
Devşiririm ikiliği
Birliğe yetmeye geldim.**

**Siz Yunus'tan sorun haber
Dost kanda ise anda var
Haberî sen gel benden al
Ben O'nu görmeye geldim.**

Yunus, "Devşiririm ikiliği, BİRliğe yetmeye geldim" derken ikilikten, yani düaliteden uzaklaşıp 'birlik, vahdet' arayışı içinde olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca, bu arayışı tek başına değil insanlar içinde, insanlarla birlikte yapmak istediğini bildiriyor.

Yunus, insanlar arası birlik beraberliğin karşılıklı sevgi ile gerçekleşeceğini bakın ne güzel anlatıyor:

***Hak cihana doludur
Kimseler Hak'kı bilmez
Onu sen senden iste
Ol senden ayrı olmaz.***

***Dünyaya inanırsın
Rızka benimdir dersin
Niçün yalan söylersin
Hiç sen dediğin olmaz.***

***Gelin tanış olalım
İşi kolay kılalım
Sevelim sevilelim
Dünya kimseye kalmaz.***

***Yunus sözünü anlarsan
Manasını dinlersen
Sana iyi dirlik gerek
Bura kimseye kalmaz.***

Yunus manevi aleme bu dünyadan daha fazla önem verdiği doğrudur. Ancak, yücelmeyi gene bu dünyada yaşarken başarmak gerektiğini ifade etmekte ve bu yücelme yolunu tarif dahi etmektedir. İşte kendi ifadesi:

***Bir سوالim var sana ey dervişler ecesi.
Şeyhler ne buyurur? Yol haberi nicesi?***

***Evvel kapı şeriat, emr-i nehyi bildirir
(yasak olanları)
Yuya günahlarını her bir Kur'an hecesi***

**İkincisi tarikat kulluğa bel bağlaya
Yolu doğru varanı yargılaya hocası.**

**Üçüncüsü marifet. Can gönül gözün açar.
Tutalım olsun sevap. Arşa değer yücesi.**

**Dördüncüsü hakikat. Ere eksik bakmaya
Bayram ola gündüzü, kadir ola gecesi.**

**Bu şeriat güç durur. Tarikat yokuş olur
Marifet sarplık durur. Hakikattir yücesi.**

**Dervişin dört yanında dört ulu kapı gerek
Nereye bakar ise, gündüz ola gecesi.**

**Ana eren dervişe iki cihan keşfolur.
Onun sıfatın över, ol hocalar hocası.**

**Dört hal içinde derviş, gerek siyaset çeke.
Menzile ermez kalır, yol eri yuvancası.**

**Aşık Yunus bu sözü mahal diye söylemez
Ma'na yüzün gösterir, bu şairler hocası.**

Yunus mâna âleminde yücelmenin dört büyük kapısı olduğunu söylüyor. Bunlar Tarikat, Şeriat, Marifet ve Hakikat kapılarıdır. Her birinden geçmek de bir öncekinden daha zordur. "**Mâna yüzün gösterir, bu şairler hocası**" derken dış görünüşe değil hakikate yönelmenin önemli olduğunu vurguluyor. Şöyle diyor:

Surettten gel sifata, onda mâna bulasın,

(dıştan içe gel)

Hayallerden kalmagil, erden mahrum kalasın

(ondan uzak dur)

**Bu yolda acayip çok, sen acebe aldanma
Acayip anda ola, dost yüzünü göresin.**

“acayıp” **şaşılacak şey** demektir. İkinci mısradaki “asıl şaşılacak şey senin Dost yüzünü görmeyi başarabilmendir” diyor.

***Aşk kuşağın kuşangıl, dostun yoluna vargıl,
Mücahede çekersen, müşahede göresin.***

“Mücahede” ceht etmek, “müşahede” ise şahit olmak demektir. Sufiler “Mücahede olmadan müşahede olmaz” derler.

Fakat Yunus’un ceht’i (güçlü isteği) emreden benlikten, yani egodan gelmez. Onun isteğinde teslimiyet, rıza ve her türlü zorluğa göğüs germek vardır.

***Ben dervişim diyene bir ün edesim gelir.
Tanıyuban şimdiden varıp yetesim gelir.***

***Sırat kıldan incedir, kılıçtan keskincedir.
Varıp onun üstüne evler yapasım gelir.***

***Altında gayya vardır, içi nâr ile pürdür.
Varıp ol gölgelikte biraz yatasım gelir.***

***Ta’an eylemen hocalar, hatırlınız hoş olsun
Varuban ol tamu’da, biraz yanasım gelir.***

***Ben günahımca yanam, rahmet suyunda yunam,
İki kanat takınam, biraz uçasım gelir.***

***Andan cennete varam, cennette Hakk’ı görem,
Huri ile gılmanı bir bir koçasım gelir.***

***Derviş Yunus bu sözü, eğri büğrü söyleme,
Seni sıgaya çeken bir Molla Kasım gelir.***

Gerçekten de Yunus’un bu dedikleri daha sonra gerçekleşmiştir. Yunus, geleceği gördüğü gibi hakikatin ne olduğunu ve hakikate ulaşmak için ne gibi aşamalardan geçmek gerektiği söylemiştir.

**Hakikattir Hakk şartı, yedidir kapıları,
Dergâhta yazılıdır, girip kudret göresin.**

**Evvelki kapısında, bir kişi olur orda,
Sana eydür "beri gel", olmaya ki varasın**

**İkinci kapısında iki aslan vardır ki,
Niceleri korkutmuş, olmasın ki korkasın.**

**Üçüncü kapısında, üç evren vardır orda,
Sana hamle ederler, olmasın ki dönesin.**

"Evren" yılan veya ejderha demektir.

**Dördüncü kapısında, dört pirlere vardır orda,
Bu söz sana rumuzdur, gör ki delil bulasın.**

"Pir" yaşlı insan demektir. "Rumuz" simge, sembol ve "delil" kanıt demektir.

**Beşinci kapısında beş ruhban vardır orda,
Türlü meta satarlar, olmasın ki alasın.**

**Altıncı kapısında bir huri oturur orda,
Sana eydür "gel beri", olmaya ki varasın.**

**Çün sen varır isen, ol huriyi alır isen,
Bir arzudan ötürü yoldan mahrum kalırsın.**

**Yedinci kapısında yediler oturur orda,
Sana derler: "Kurtuldun", gir Dost yüzü göresin.**

**Çün içeri giresin, Dost yüzünü göresin,
Enel Hakk şerbetini dost elinden içesin.**

***Őu dediđim sözlerim, vücuttan taŐra değil,
Tefekkür kılar isen cümle sende bulasın.***

“Vücuttan taŐra değil” “kendi varlığının dıŐında değil” demek. “Tefekkür etmek” derin düŐünmek demektir. “derin düŐünürsen hepsini kendi yaŐantında bulursun” demek istiyor.

***Yunus iŐbu sözleri, Hakk varlığından söyler,
İster isen knını miskinlikte bulasın.***

“Kn” kaynak, cevher demektir. Yani; “kaynağına ulaşmak istersen, onu egonun dünyasında bulamazsın, ancak benliğinden vazgeçersen, egonu bastırabilirsen bulabilirsin”, demek istiyor. Egosunu aŐabilen insanlar Tanrı varlığı ile btnleŐtiklerinde aşk ateŐi ile yanarlar. **Bu iŐten gelen bir ateŐtir.**